

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
26/3439 - HPK

Dato
18.06.2026

Vedrørende Hovedredningsentralen (HRS)

Jeg viser til Kontroll- og konstitusjonskomiteens spørsmål om mine tidligere svar på skriftlige spørsmål knyttet Hovedredningsentralens arbeid om redningstjenestens rolle i krise og krig (svar på spørsmål nr. 2587, 2713, 2720 og 2818 – alle vedlagt).

Innledningsvis vil jeg gi litt mer utfyllende informasjon knyttet til sakskomplekset og deretter følger mine svar på de konkrete spørsmålene fra komiteen.

1. Bakgrunn

I Meld. St. 9 2024-2025) Totalberedskapsmeldingen – Forberedt på kriser og krig, fremgår det under pkt. 1.3 Regjeringens mål og prioriteringer følgende:

«Helt siden andre verdenskrig har forsvaret av Norge bygd på totalforsvarskonseptet. Konseptet er en erkjennelse av at støtte og samarbeid mellom sivile og militære ressurser bidrar til at Norge kan motvirke og håndtere trusler mot samfunnet og staten. På sivil side må vi først og fremst benytte samfunnets samlede ressurser bedre. Statlige og lokale myndigheter, næringslivet og frivilligheten må samarbeide tettere slik at ressurser finner hverandre raskere når krisen inntreffer. Det sivile samfunnet må legge planer som harmoniserer med militært planverk, og prioritere ressurser dit de trengs mest. Sivile myndigheter, Forsvaret, private virksomheter og frivillige må ha en felles situasjonsforståelse og trene mer sammen.

I lys av dagens sikkerhetspolitiske situasjon vektlegger denne meldingen arbeidet med totalforsvaret og det sivile samfunnets motstandskraft i situasjoner der det verst tenkelig skulle skje, og Norge igjen skulle oppleve væpnet konflikt eller krig. Den norske

beredskapsmodellen er samtidig basert på at ressursene i totalforsvaret også har oppgaver i hverdagsberedskapen ved naturkatastrofer, større ulykker og andre alvorlige hendelser. Når vi nå styrker beredskapen for det øvre krisespekteret (se boks 2.9), vil det også bidra til at samfunnets evne til å forebygge og håndtere andre hendelser styrkes.»

Hovedredningssentralen og redningstjenesten er omtalt i pkt. 5.4.1. i Totalberedskapsmeldingen. Der fremkommer det blant annet at hvordan redningstjenesten skal fungere i krise og krig er mangelfullt beskrevet i dagens planverk. Det er behov for å utvikle og oppdatere planverket, herunder ta høyde for utfordringer knyttet til distinksjonsprinsippet i krigens folkerett. Tilsvarende er omtalt for flere andre virksomheter, og i meldingen under pkt. 5, s. 65 fremgår det at «regjeringen vil vurdere hva som kan og bør forventes av brann- og redningsvesenet, redningstjenesten, politiets og Politiets sikkerhetstjenestes kapasiteter og oppgaver i krise og i krig.», ref. også mitt svar på spørsmål nr. 2587.

Justis- og beredskapsdepartementet har som innledning til å se nærmere på disse krevende spørsmålene gitt oppdrag til alle de berørte virksomhetene i deres respektive tildelingsbrev for 2025, jf. mitt svar på spørsmål nr. 2713.

I tildelingsbrevet til HRS ble det gitt følgende oppdrag:

Utrede redningstjenestens rolle i krise og krig. Utredningen skal bl.a. omfatte:

- Aktuelle lovbestemmelser og konvensjoner i krig og krigslignende situasjoner, og hvilke konsekvenser disse kan få for utøvelsen av samfunnsoppdraget til redningstjenesten i situasjoner med forhøyet militær beredskap, i krigstid og under okkupasjon.
- Hvilke tiltak som eventuelt må iverksettes for å unngå at søk- og redningsenheter kan bli definert som lovlige mål etter krigens folkerett.

Som jeg har vist i mitt svar på spørsmål nr. 2713 er således rapporten fra HRS en del av det pågående arbeidet med å vurdere flere virksomheter i justissektoren sine roller og oppgaver i krig. HRS sin utredning dekker en begrenset del av redningstjenestens rolle i krise og krig og svarer ikke på alle sider av saken og heller ikke på alle krav til innhold som følger av utredningsinstruksen. Departementet har bedt om en tilleggsutredning. Justis- og beredskapsdepartementet vil i god dialog og samvirke med bl.a. Forsvarsdepartementet vurdere den endelige rapporten fra HRS og eventuell oppfølging når den kommer.

Rapporten fra HRS vil inngå i et bredere bilde av hvordan vi ruster Norge for ulike krisescenarier. Vi skal sørge for et velfungerende totalforsvar hvor det sivile samfunnet støtter oppunder den militære innsatsen på beste mulige måte. Samtidig er den norske beredskapsmodellen basert på at ressursene i totalforsvaret også har oppgaver i hverdagsberedskapen ved naturkatastrofer, større ulykker og andre alvorlige hendelser. Derfor må vi se grundig og veloverveid på dette, og før det treffes eventuelle beslutninger vil jeg påse at arbeidet har skjedd i tråd med utredningsinstruksen.

Instruks om utredning av statlige tiltak (utredningsinstruksen), som er fastsatt ved kgl. res. har som mål å fremskaffe et godt grunnlag for beslutninger om statlige tiltak, jf. også

DFØs veileder om utredningsinstruksen. Veilederen presiserer at mindre eller mer avgrensede tiltak kan utredes enklere og mer kortfattet enn større tiltak, og at utredningsnivået må tilpasses den konkrete saken. Jeg støtter at det er viktig at statlige tiltak er velbegrunnede og gjennomtenkte, og at man skal utarbeide gode beslutningsgrunnlag før eventuelle tiltak iverksettes.

Instruksen har også bestemmelser om at man skal involvere dem som forventes å bli berørt av tiltaket. Å innhente synspunkter fra enkeltpersoner, privat og offentlig næringsvirksomhet, offentlige myndigheter, organisasjoner og andre berørte grupper skal bidra til å øke kvaliteten på beslutningsgrunnlaget. Det vil jeg også påse at skjer før det treffes eventuelle beslutninger som har virkning for de som blir berørt.

2. Besvarelse av spørsmålene fra komiteen

Spørsmål 1: Mener statsråden at et uferdig arbeid som ikke svarer «på alle krav til innhold som følger av utredningsinstruksen» er en utredning?

Som jeg har vist til i mitt svar på spørsmål nr. 2713 fikk Hovedredningssentralen i tildelingsbrevet for 2025 et oppdrag om å utrede redningstjenestens rolle i krise og krig.

Hovedredningssentralens rapport er deres svar på et oppdrag om å levere en utredning. Det er derfor naturlig å kalle det en utredning. Som jeg også har vist til må imidlertid rapporten ses som et avgrenset utredningsarbeid som må suppleres i den videre oppfølgingen. Dette er også årsaken til at det senere ble opplyst at HRS' arbeid måtte suppleres med en bredere tilleggsutredning. I mitt svar har jeg derfor også vist til at Justis- og beredskapsdepartementet i god dialog og samvirke med Forsvarsdepartementet vil vurdere rapporten og eventuell oppfølging når den kommer. Rapporten vil inngå i et bredere bilde av hvordan vi rustet Norge for ulike krisescenarier

Spørsmål 2: Mener statsråden at hun har gitt Stortinget korrekte opplysninger når hun viser til et uferdig arbeid som en «utredning»?

Jeg viser til mitt svar over. På tidspunktet de tidligere svarene ble gitt, forelå det et konkret skriftlig arbeid fra Hovedredningssentralen som var levert til departementet som ledd i oppfølgingen av oppdraget i tildelingsbrevet. Dette var et oppdrag om å gjøre en utredning, og det var derfor naturlig å kalle deres svarrapport en utredning.

Samtidig ble det i de påfølgende svarene til Stortinget gitt ytterligere presiseringer. Det ble blant annet opplyst at Hovedredningssentralen hadde mottatt tilbakemeldinger på rapporten, herunder at deler av budskapet var blitt tolket på en måte som ikke var HRS' intensjon og at videre distribusjon derfor var stanset i påvente av en justert versjon der rammene for hva utredningen er, og ikke er, skulle tydeliggjøres. Det ble også opplyst at departementet hadde bedt om en tilleggsutredning. I de påfølgende svarene til Stortinget ble det gitt ytterligere presiseringer om saken. Jeg mener derfor at jeg har vært så konkret og utfyllende jeg kunne om dette arbeidet på de aktuelle tidspunktene.

Spørsmål 3: Mener statsråden at hun har gitt Stortinget korrekte opplysninger når hun viser til at «utredningsarbeidet er gjennomført i dialog med relevante aktører, herunder Forsvaret» til tross for at Forsvaret ikke har vært involvert?

I mitt svar på spørsmål nr. 2587 fremgår det at utredningen ikke har vært på offisiell høring i Forsvaret. Det ble opplyst, på grunnlag av det Hovedredningssentralen hadde opplyst til departementet, at utredningsarbeidet var gjennomført i dialog med relevante aktører, herunder Forsvaret.

Etter at det senere i offentligheten ble reist spørsmål ved omfanget og karakteren av Forsvarets medvirkning, innhentet jeg på nytt informasjon fra HRS om dette. Som jeg opplyste i mitt svar nr. 2818 har HRS til departementet vært tydelig på at det hadde vært dialog med relevante aktører og de presiserte dette til at bl.a. personer i 130 Luftving/330-skvadron hadde vært involvert gjennom kontakt og møtevirksomhet, samt ved invitasjon til å gi innspill gjennom spørreundersøkelse og deltakelse på relevante samarbeidsarenaer, men at den ikke hadde vært på formell høring i Forsvaret. Mine svar har fullt og helt vært basert på det jeg har fått opplyst fra HRS. Jeg var i mitt svar imidlertid også tydelig på at jeg registrerer at det i ettertid er fremkommet ulike beskrivelser av omfanget av Forsvarets medvirkning, og at jeg derfor fremover vil følge opp at det er mer formell kontakt med forsvarret og at departementet vil følge opp saken i dialog med blant annet Forsvarsdepartementet.

Som jeg viser til innledningsvis er vårt mål at vi skal ruste Norge for ulike krisescenarier. Vi skal sørge for et velfungerende totalforsvar. Derfor må vi se grundig og veloverveid på alle sider av det arbeidet som nå foregår i flere etater og virksomheter, og før det treffes eventuelle beslutninger vil jeg påse at arbeidet har skjedd i tråd med utredningsinstruksen.

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur